

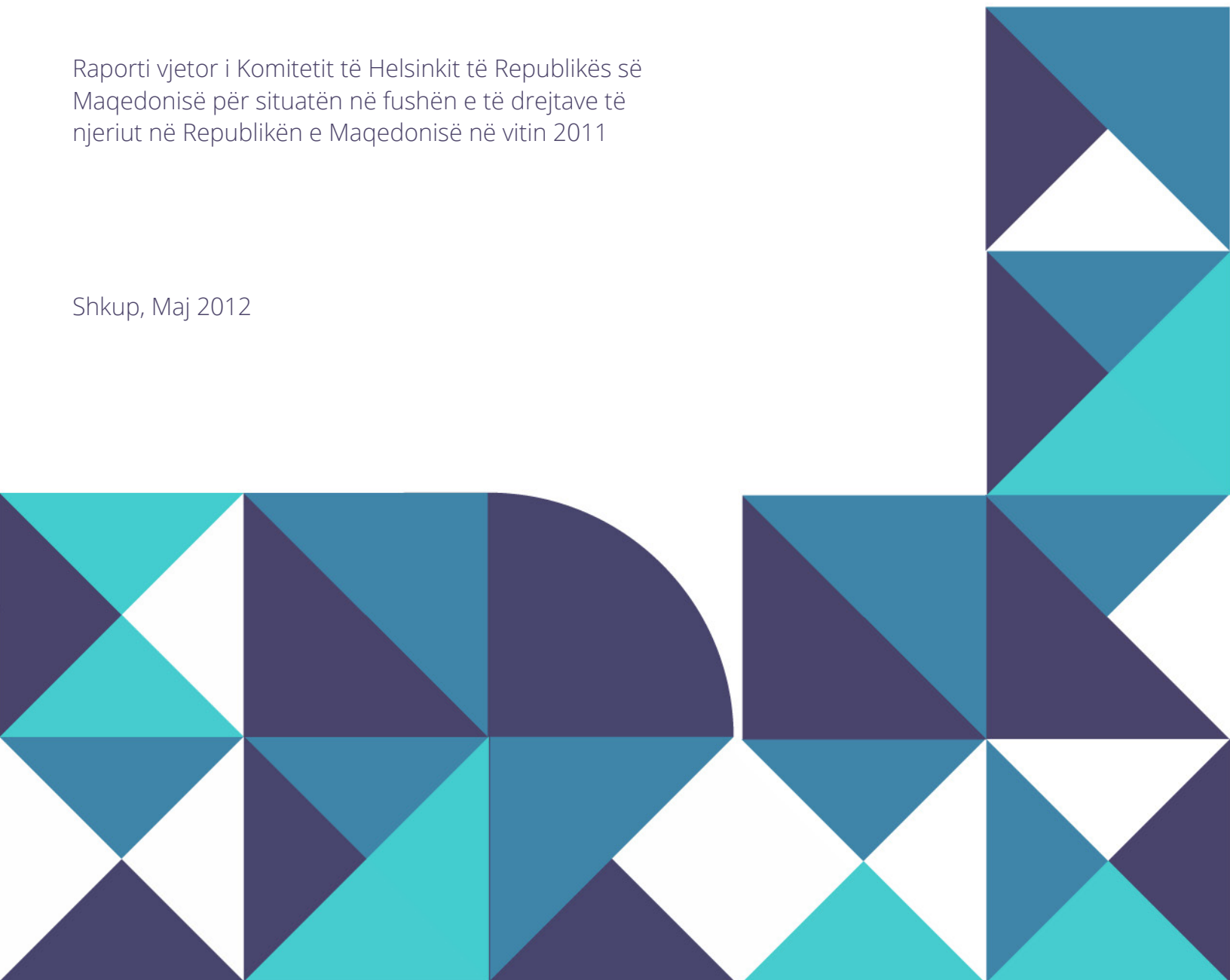

RAPORT VJETOR

2011

Raporti vjetor i Komitetit të Helsinkit të Republikës së Maqedonisë për situatën në fushën e të drejtave të njeriut në Republikën e Maqedonisë në vitin 2011

Shkup, Maj 2012

Raporti vjetor i Komitetit të Helsinkit të Republikës së Maqedonisë për situatën në fushën e të drejtave të njeriut në Republikën e Maqedonisë në vitin 2011

PËRMBAJTJA

Hyrje	5
1. Gjyqësori.....	6
1.1. Gjyqësori i pavarur	6
1.2. Lufta kundër krimit të organizuar ose proceseve të montuara politike	7
1.3. Bllokimi i reformave në drejtësinë penale	8
1.4. Zbatimi i masës së paraburgimit.....	8
1. Tejkalimet e policisë	10
1.1. Kontrolli mbi përgjimin	11
1.2. Kontrolli mbi shërbimet e sigurisë.....	12
2. Procesi i „lustrimit“	14
3. Diskriminimi.....	16
3.1. Mekanizmat e mbrojtjes	16
3.2. Trendet dhe grupet e rrezikuara.....	17
4. Liria e shprehjes dhe liria e medieve.....	21
4.1. Mediet elektronike.....	22
4.2. Gjuha e urrejtjes.....	23
5. Gjendja në institucionet ndëshkuese-korrigjuese në R. e Maqedonisë	25
5.1. Kushtet e jetesës në institucionet ndëshkuese-korrigjuese (burgim dhe paraburgim).....	25
5.2. Zbatimi i masave legislative nga institucionet kompetente (ligje, rregullore, projekte, etj.).....	27
5.3. Shkeljet e të drejtave ekonomike dhe sociale	29

Hyrje

Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut të Republikës së Maqedonisë (KHM), në përputhje me qëllimet dhe misionin, të përcaktuar në Statutin dhe Strategjinë e Komitetit, boton çdo vit një Raport Vjetor për gjendjen me të drejtat dhe liritë e njeriut në Republikën e Maqedonisë. Raporti vjetor për vitin 2011 është një përmbledhje e punës së Komitetit gjatë gjithë vitit dhe i referohet situatës së të drejtave dhe lirive të njeriut në Republikën e Maqedonisë, për të cilën Komiteti i Helsinkit në mënyrë aktive monitoroi dhe shkruajti në raportet mujore. Bazuar në këtë, vlerësimi i përgjithshëm që mund të bëhet është se në vitin 2011 në Republikën e Maqedonisë janë regjistruar shkelje serioze të të drejtave themelore civile dhe politike që nuk janë incidente të zakonshme, por përkundrazi ato janë tregues i problemeve sistematike në mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe rregull i ligjit. Ky raport është një përmbledhje dhe analizë e shkaqeve dhe kushteve në fushat vijuese:

- Gjyqësori
- Policia
- Proceset e lustrimit
- Mbrojtja dhe trajtimi i qytetarëve, veçanërisht i anëtarëve të grupeve të marginalizuara
- Liria e medias dhe liria e shprehjes
- Institucionet e vuajtjes së dënimit
- Të drejtat ekonomike dhe sociale

Duke u nisur nga fakti se të gjithë njerëzve, në përputhje me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë, marrëveshjeve të ratifikuara ndërkombëtare dhe rregulloret ligjore, u garantohet mundësia për të shijuar dhe praktikuar të drejtat dhe liritë e tyre themelore, si dhe mundësinë, në rast të shkeljes, për t'i mbrojtur ato, Komiteti i Helsinkit i Republikës së Maqedonisë vazhdon me misionin e tij për promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut në 2012. Për këtë qëllim, KHM do të vazhdojë të monitorojë në mënyrë aktive situatën e të drejtave të njeriut, për të siguruar ndihmë juridike për qytetarët në raste të shkeljes ose kufizimit të të drejtave dhe lirive, për të bashkëpunuar me organizata të tjera dhe organe shtetërore në mënyrë që të rritet promovimi respektimi dhe mbrojtja e të drejtave dhe lirive të njeriut.

1. Gjyqësori

1.1 Gjyqësori i pavarur

Ka indikacione të forta se gjyqësori mbetet nën ndikimin e përhershëm të pushtetit ekzekutiv dhe politik. Pikat kritike janë për zgjedhja, shkarkimi dhe zhvendosja e gjyqtarëve. Këshilli Gjyqësor dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë kanë mbetur mjete për të ndikuar në politikë me presion të fshehtë ose të hapur mbi gjyqësorin për të marrë vendime të përshtatshme politikisht dhe për të krijuar një klimë të përgjithshme pasigurie dhe kërcënimi midis gjyqtarëve dhe prokurorëve publikë. Pasiguria e kriterëve dhe procedurave për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve përmes klauzolës së “joprofesionalizmit dhe neglizhencës” ende lë hapësirë për mundësi të dukshme për abuzimin e tyre. Nevojiten përpjekje serioze për të mbrojtur pavarësinë e gjyqësorit në të ardhmen për të parandaluar shkarkimin e gjyqtarëve dhe kryetarëve të gjykatave të motivuara politikisht dhe për të respektuar të ashtuquajturën Sistemi “Merita” në zgjedhjen e gjyqtarëve.

Megjithëse mund të raportohet progres në transparencën e punës së gjykatave, gjë që ndikon shumë në perceptimin dhe besimin e publikut tek institucionet, marrëdhënia me mediat ka mbetur e diskutueshme, me kërcënime shumë serioze për respektimin e prezumimit të pafajësisë dhe privatësisë së qytetarëve. pjesëmarrësit në procedurat gjyqësore. Një shqetësim i veçantë është mungesa e standardeve të qarta për mënyrën dhe fushën e raportimit të procedurave gjyqësore dhe publikimin e të dhënave në internet.

Nga ana tjetër, Ministria e Brendshme (MPB) vazhdon të lëshojë deklarata publike që synojnë më shumë vetë-promovimin e efikasitetit të MPB sesa informimin e publikut. Mënyra në të cilën bëhet kjo rrezikon drejtpërdrejt parimin e prezumimit të pafajësisë dhe interesat e hetimit, prandaj MHK propozon që përfundimisht të vendosen standarde të shkruara për mënyrën e raportimit të çështjeve penale dhe gjykimeve, dhe Ministria e Brendshme të jetë në gjendje të lëshojë një njoftim për shtyp. konferenca vetëm me miratimin dhe mbikëqyrjen e zyrës së prokurorit publik, siç është tani rasti në Kroaci dhe vendet e tjera evropiane.

Një shqetësim i veçantë është fakti se në Republikën e Maqedonisë është i ngrirë çdo debat publik profesional dhe shkencor mbi problemet më serioze të gjyqësorit, (jo) varësisë dhe joefikasitetit të gjykatës, veçanërisht në rolin e saj si mbrojtës i ligjshmërisë dhe të drejtave dhe lirive themelore të njeriut. Gjykata nuk duket se e merr seriozisht këtë rol, i cili është në themel të konceptit të të drejtave të njeriut, sundimit të ligjit dhe demokracisë moderne bazuar në ndarjen e pushteteve. Në vend që gjykata të lejojë ku-

fizimet e lirisë dhe privatësisë vetëm përjashtimisht, gjykata me lehtësi i urdhëron ato me kërkesë të policisë.¹ Arsyet kryesore për këtë funksion të dobët mbrojtës të gjykatës mund të përmenden: 1. (jo) varësia e gjykatës nga ndikimet e jashtme (kryesisht nga pushteti ekzekutiv) dhe 2. pozicioni i gjykatës në sistemin ekzistues të të ashtuquajturës një procedurë inkuizituese e përzier, dhe thelbësore thelbësore, në të cilën funksioni i gjykatës si krye hetues bie ndesh me funksionin e saj si mbrojtës i të drejtave.

1.2 Lufta kundër krimit të organizuar ose proceseve të montuara politike

Vazhdimi i trendit të akuzave dhe gjykimeve të motivuara politikisht është shqetësues. Rasti i Ljube Boskovskit, çështja “Rrjeta e merimangës”² dhe raste të tjera të ngjashme kanë lënë një dyshim të madh se shprehja “lufta kundër krimit të organizuar dhe korrupsionit” fsheh një përballje të pamëshirshme me kundërshtarët politikë dhe të gjithë disidentët e tjerë të cilët në një mënyrë apo në një tjetër kërcënojnë qeverinë aktuale në mënyrë që të sigurojnë dominimin e saj dhe mbijetesën në skenën politike, e ndjekur nga një luftë për epërsi në ekonomi. E gjithë kjo ka çuar në zhvendosje serioze të vlerave të brishta të demokracisë që synojnë mbrojtjen e individit nga shteti duke respektuar të drejtat dhe liritë themelore dhe të drejtat procedurale të të dyshuarve dhe shtypjen e tyre, duke justifikuar që krimi është i qartë dhe për këtë arsye i panevojshëm. respektojnë të drejtat e të pandehurve.

Çështja Boshkovski tregon abuzime të dukshme nga hetuesit specialë masat dhe mbrojtjen e dëshmitarëve për t’u marrë me kundërshtarët e elitës politike në pushtet. Kështu, në vend që t’i përdorin këto masa vetëm ekskluzivisht, ato përdoren gjithnjë e më shumë në mënyrë që të lehtësojnë dënimin e të pandehurve, pa marrë parasysh të drejtën për një gjykim të drejtë dhe besimin e qytetarëve në gjykata dhe sistemin e drejtësisë penale e tërë Përrjashtimi i publikut në të gjitha rastet e masave të posaçme hetimore është anashkalimi i kontrollit publik në këto procese .

Një gjykim i drejtë nënkupton të drejtën e palëve në procedurë për t’u njohur dhe për të komentuar të gjitha provat ose deklaratat e bashkangjitura. Duke marrë parasysh dispozitat ligjore dhe Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), detyrimin e prokurorisë të paraqesë të gjitha provat përkatëse në posedim të saj në mbrojtje në mënyrë që të respektojë plotësisht të drejtën për barazi të palëve. Mbyllja e syve nga Gjykata për anashkalimin detyrimeve ligjore nga Prokuroria në çështjen “Rrjeta e Merimangës”, standardet e dyfishta dhe trajtimi i pabarabartë i të pandehurve nga Gjykata,

¹Një sondazh i fundit mbi zbatimin e paraburgimit në disa gjykata në vend, i kryer nga studentë pasuniversitarë në Fakultetin Drejtësisë”JustiniuanaPrimanëShkup,tregoisemëshumëse95%tëkërkesavepërparaburgimjanëaprovuar.

² Raporti mujor për të drejtat e njeriut në R. Maqedoni, gusht / shtator 2011-
<http://www.mhc.org.mk/?ItemID=C88ECA9313E3FB48BF8639C7AE92DA67>

të cilat Komiteti adresoi në raportet e tij mujore, mund të interpretohet si marrje e anës së gjykatës ndaj prokurorisë dhe favorizim i saj në proces.

1.3 Bllokimi i reformave në drejtësinë penale

Reformat e sistemit të drejtësisë penale të përshkruara në Strategjinë për Reformën në të Drejtën Penale dhe të legalizuara nga Kodi i ri i Procedurës Penale, i cili synonte të harmonizonte legjislacionin e brendshëm në këtë fushë thelbësore të të drejtave të njeriut me sistemet ligjore evropiane, nuk janë zbatuar sepse askush në pushtet nuk tregoi një angazhim të vërtetë ndaj tyre. Me zbatimin e reformave, autoritetet pritej të shpejtonin ndjeshëm trajtimin e çështjeve penale duke respektuar njëkohësisht të gjitha standardet për një gjykim të drejtë, por fatkeqësisht ndodhi një ngërç dramatik motivet e të cilit mund të supozojmë. Përveç mungesës së angazhimit dhe qasjes joprofesionale ndaj detyrimeve të ndërmarra me reformat, arsyeja e vonesës është dëshira për të mbajtur monopolin e hetimeve me Ministrinë e Brendshme. Komiteti i Helsinkit është veçanërisht i shqetësuar për vonesën në zbatimin e garancive për të drejtat e të dyshuarve në procedurat policore dhe gjyqësore në përputhje me standardet e vendosura ndërkombëtare. Nga ana tjetër, nuk ka asnjë arsye të vërtetë për të shtyrë reformën për dy vjet, pasi ajo tani është propozuar nga Qeveria.

1.4 Zbatimi i masës së paraburgimit

Përkundër ankesave të shumta nga Komiteti dhe shumë organizata të tjera qeveritare dhe joqeveritare vendase dhe ndërkombëtare në lidhje me abuzimin e paraburgimit dhe shkeljen e së drejtës për liri dhe siguri të garantuar nga neni 5.3.3 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, nuk kishte asnjë përgjigje konkrete nga gjykatat. Përveç rekomandimeve të tilla, rekomandimet në përgatitjen e të cilave vetë gjyqtarët morën pjesë drejtpërdrejt nuk janë marrë parasysh.³

Sipas Raportit të fundit Vjetor të Drejtorisë për Ekzekutimin e Sanksioneve, më 31.12.2010, numri i përgjithshëm i të paraburgosurve ishte 2.487, nga të cilët 330 ose 13.3% janë të paraburgosur⁴. Numri i përgjithshëm i paersonave të paraburgosur gjatë vitit 2010 ishte 1,219 persona. Për krahasim, sipas raporteve të mëparshme të Zyrës, numri i të paraburgosurve gjatë vitit 2009 ishte 955 persona, dhe gjatë vitit 2008 - 673 persona

³ Shih: Gordana Buzarovska dhe tjerë., "Manual për masën e paraburgimit, Shoqata e Gjykatësce të Republikës së Maqedonisë", Shkup, 2009.

⁴ Ministria e Drejtësisë, Drejtoria për Ekzekutimin e Sanksioneve, "Raporti vjetor i Drejtorisë për Ekzekutimin e Sanksioneve për operacionin dhe situatën në institucionet penitenciare dhe korrektuese në Republikën e Maqedonisë për vitin 2010", Shkup, 2010.

Pra, midis viteve 2008 dhe 2010, numri i të paraburgosurve u rrit me 546 persona, respektivisht me 45%.

Një shembull i qartë i lehtësisë me të cilën u vendos kjo masë dhe vazhdoi pa shtjellimin e duhur të arsyeve janë rastet e “Rrjetit të Merimangës”, “Metastazës” dhe “Falanga”. Në çështjen “Metastaza”, nga një total prej 36 të pandehurve, 3 persona u mbajtën në paraburgim për më shumë se një vit.

Gjykata shkel ligjin duke bërë shpjegime me të cilat u është zgjatur paraburgimi këtyre personave, duke rishkruar bazat ligjore për shqiptimin e kësaj mase. Kjo lloj zgjidhje është problematike edhe për Gjykatën Evropiane të të Drejtave të Njeriut në çështjen “Syri i Gjarprit” ku u përcaktua se Republika e Maqedonisë në këtë rast shkeli Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, duke mos dhënë arsye të mjaftueshme për ndalimin e shtetasve të saj më shumë se tetë muaj në paraburgim të përhershëm.⁵ Në fund të vitit, Gjykata Themelore Shkupi 1 bëri një përpjekje për të zëvendësuar paraburgimin me një masë më të butë - arrest shtëpiak në përputhje me mundësitë ligjore, por Gjykata e Apelit e Shkupit i kthehet praktikës së vjetër, duke deklaruar se nuk e sheh përfundimin e gjykatës se qëllimi i masës është paraburgimi. do të arrihej duke vendosur një masë më të butë. Për më tepër, çështja e Lazaroskit kundër R. Maqedonisë⁶ tregon një dobësi tjetër serioze të praktikës gjyqësore vendase në lidhje me të drejtën e lirisë dhe sigurinë e personit. Pavarësisht nga normat e rrepta kushtetuese dhe ligjore që gjykata të veprojë pas çdo privimi të paligjshëm të lirisë, në praktikë nuk ka asnjë procedurë reale dhe funksionale në të cilën gjykata vendos vërtet për ligjshmërinë e privimit. Në vend të kësaj, rregullisht merren vendime deklarative që nuk çojnë në parandalimin e sjelljes arbitrare të policisë.

Në çështjen “Rrjeta e merimangës”, e cila ka të bëjë me 20 të pandehur për shoqëri kriminale dhe evazion fiskal, masa e paraburgimit për disa nga të pandehurit zgjati mbi një vit. Në ato raste, kishte një incident me një protagonist shtatzënë, i cili u ndalua jashtë standardeve ndërkombëtare dhe vendore, që është një rast i trajtimit çnjerëzor, të cilin askush nuk është i interesuar në detaje dhe nuk e përpunon. Indikacionet e publikut profesional për të zëvendësuar masën e paraburgimit me masa më të buta dhe duke mos e përdorur atë si një dënim për të pandehurit, nuk u kuptuan nga gjykata.

E fundit në një seri çështjesh në të cilat ekziston dyshimi për përdorim jo të duhur të masës së paraburgimit është çështja Phalanx, në të cilën gjithsej 23 persona u akuzuan për bashkim kriminal dhe tjetërsim të trashëgimisë kulturore në pronësi të shtetit. Paraburgimi i disa prej të pandehurve zgjati më shumë se një vit. Vendimet për shqiptimin dhe zgjatjen e masës së paraburgimit në këtë rast kanë të njëjtin shpjegim si në rastet e përmendura më parë “Ekzistenca e rrezikut të arratisjes dhe mundësia e përsëritjes së veprave penale”.

⁵ Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, “Vasilkoski dhe të tjerët k. Republikës së Maqedonisë”, Kërkesa nr. 28169/08. Strasburg, 2010.

⁶ Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut. Aplikimi nr. 4922/04

Në disa raste, praktika e sapo pranuar e një lloj marrëveshjeje ndërmjet prokurorit dhe gjykatësit hetues në çështjet e krimit të organizuar në lidhje me kohëzgjatjen dhe përfundimin e paraburgimit është veçanërisht shqetësuese. Gjegjësisht, si një nga mënyrat për heqjen e paraburgimit, zbatohet një metodë me të cilën të pandehurit në paraburgim informohen se masa do të hiqet vetëm në rast se ata pranojnë kryerjen e krimit për të cilin akuzohen. Në një situatë të tillë, për ata të pandehur që e pranojnë plotësisht kryerjen e veprës penale, masa e paraburgimit zëvendësohet me arrest shtëpiak si masë më e butë, ndërsa ata të pandehur që nuk e pranojnë kryerjen e veprës, janë të ndaluar në mënyrë të paligjshme, të panevojshme dhe veçanërisht të gjatë. Kjo tregon një lloj detyrimi për njohje që është në kundërshtim me ligjin. Në këtë mënyrë, çështjet e krimit të organizuar që fillojnë në mënyrë spektakolare, me mbështetjen e medias dhe për të cilat ka shumë prova, përfundojnë me rrëfimin e detyruar të të pandehurve që nuk mund t'i rezistojnë kohëzgjatjes së paraburgimit.

Komiteti vazhdimisht reagon ndaj praktikës së keqe të gjykatave, në lidhje me masën e paraburgimit, parë nga marrja e vendimeve me shpjegime të pabazuara për shqiptimin dhe zgjatjen e kësaj mase, moszbatimin e masave më të buta dhe përdorimin e saj si dënim. Ai gjithashtu u bën thirrje gjykatave të marrin seriozisht dhe me kujdes të duhur standardet e vendosura nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut kur vendosin paraburgimin.

2. Tejkallimet e policisë

Nga raportet e Komitetit të Helsinkit,⁷ raportet e Komitetit për Parandalimin e Torturës të Këshillit të Evropës (CPT),⁸ aktgjykimet e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut⁹ dhe disa organizata të tjera relevante qeveritare dhe joqeveritare tregojnë se autoritetet vendase nuk janë kujdesur sa duhet për të hequr burimet e shkeljeve serioze të të drejtave të njeriut.

Prokuroria Publike nuk arriti të ngrihet mbi marrëdhëniet e saj të ngushta me Ministrinë e Brendshme dhe të provojë se të gjithë janë njësoj të përgjegjshëm sipas ligjit, edhe nëse janë policë. Rasti i Martin Neskovskit tregoi që prokuroria nuk ka kontroll të drejtëpërdrejtë dhe efektiv mbi kryerjen e hetimeve penale kundër abuzimeve të pretenduara të policisë, dhe as nuk ka udhëzime dhe procedura të qarta për kryerjen e hetimeve të tilla.¹⁰

⁷ Raportet vjetore, mujore dhe raportet e tjera të Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut në Republikën e Maqedonisë <http://www.mhc.org.mk/?ItemID=74EADA1A2D23DB4FA76B70CF771766E4>

⁸ <http://www.cpt.coe.int/en/states/mkd.htm>

⁹ <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/search.asp?skin=hudoc-en>

¹⁰ Ka procedura standarde ndërkombëtare të KB për këtë: Protokollin e Minesotës UN Manual on the effective prevention and investigation of extra-legal, arbitrary and summary executions - ST/CSDHA/12 - 1991 - III. Model Protocol for a legal investigation of extra-legal arbitrary and summary executions ("Minnesota Protocol") http://www.icrc.org/themissi.nsf/b5a5eed1a93ca649c12569dd00505aca/448d147db779628ac12_56b02005c3e62!OpenDocument Protokollin e Stambollit, Istanbul Protocol Manual on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, UN New York and Geneva, 2004, <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/training8Rev1en.pdf>

Republika e Maqedonisë ka detyrimin të zbatojë një hetim efikas, të paanshëm dhe të plotë në të gjitha rastet e brutalitetit policor. Sidomos kur viktimat janë njerëz nga bashkësitë etnike të deklaruara veçanërisht të ndjeshme ndaj brutalitetit të policisë. Fatkeqësisht, shteti përsëri ka dështuar në këtë detyrë, prandaj vazhdon të kritikohet nga institucionet dhe organizatat vendase dhe ndërkombëtare, të cilat tregojnë se jo vetëm autorët e veçantë, por edhe të gjithë ata që e dinin se një gjë e tillë ndodhi, duhet të mbajnë përgjegjësi, por nuk e parandaloi ose raportoi atë.¹¹

Komiteti i Helsinkit nuk mori përgjigje se ku humbën akuzat penale për çështjen “Stuhia malore”. A do të veprojnë përfundimisht autoritetet kompetente në përputhje me detyrimet ligjore në mënyrë që të kryejnë një hetim të plotë dhe të pavarur në pretendimet e abuzimit të personave të privuar nga liria në veprimet e forcave speciale të policisë, për të cilat ende nuk ka zgjidhje.

2.1 Kontrolli mbi përgjimin

Për një kohë të gjatë, Komiteti i Helsinkit dhe organizata të tjera joqeveritare dhe qeveritare vendase dhe ndërkombëtare kanë bërë thirrje për krijimin e kontrollit dhe mbikëqyrjes reale (jo vetëm zyrtare) të shërbimeve sekrete dhe veçanërisht për zbatimin e masës së përgjimit. Deri më tani, nuk ka pasur interes ose vullnet politik, as përgjegjësi për zbatimin e mekanizmave kushtetues dhe ligjorë për kontrollin e asamblesë (komisioneve të tij) mbi ligjshmërinë e përgjimit të komunikimeve dhe sektorit të sigurisë në përgjithësi. Të thuhet e vërteta, praktikisht askush në Republikën e Maqedonisë nuk ka ushtruar kontroll mbi ligjshmërinë deri më tani; roli i gjykatës është vetëm të miratojë një masë kur ka një kërkesë për të nga një organ kompetent shtetëror, i cili duke pasur parasysh rregulloret dhe praktikën e brendshme nuk është një garanci e rëndësishme. Gjegjesisht, me ndryshimet në LPK nga viti 2008, miratimi i masave të posaçme hetimore, përfshirë përgjimin, është zhvendosur në një fazë shumë të hershme të procedurës penale, kështu që policia lehtë mund të bindë gjykatën të përcaktojë një masë vetëm në bazë të dyshimeve të pabazuara dhe të dhëna. . Kjo e vendos gjykatën në një pozicion për të legjitimuar arbitraritetin, në vend që ta minimizojë atë. Kjo është në kundërshtim me thelbin e garantimit të privatësisë dhe rolin e gjykatës si një mbrojtës i lirive themelore personale, sepse detyra e saj është të çaktivizojë ose të paktën të minimizojë arbitraritetin e shtetit. Një zgjidhje e tillë, nga ana tjetër, parandalon që kjo masë të përdoret vetëm si mjet i fundit, nëse masat dhe aktivitetet e tjera nuk kanë dhënë rezultate dhe shndërrohet në një masë që është e para dhe më e lehta për t'u përdorur, më shpesh në dëm të të drejtave dhe lirive të qytetarëve. Në praktikë, gjykatat në Republikën e Maqedonisë nuk iu përgjigjën vështirësisë së detyrës së mbrojtjes dhe

¹¹. Mungesa e një hetimi të plotë dhe një përpjekje për të mbuluar rastet e brutalitetit policor janë vërejtur gjithashtu në Raportet e Komisionit Evropian dhe Komitetit për Parandalimin e Torturës, si dhe në vendimet kundër R. Maqedonia në Gjykatën Evropiane të të Drejtave të Njeriut në Strasburg

mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të njeriut përballë autoriteteve shtetërore dhe jo vetëm për shkak të dobësive të përmendura në norma dhe procedura. Gjykata, për fat të keq, rregullisht dështon në pothuajse të gjitha rastet kur duhet të paraqitet si kontrolleuse mbi policinë dhe zyrën e prokurorit publik, gjë që shihet në miratimin e kontrolleve, konfiskimin dhe ngrirjen e pasurisë, kapjen dhe ndalimin, kontrollin e prokurorisë dhe të ngjashme.

Ligjvënësi me të vërtetë parashikoi kontroll dhe mbikëqyrje të vazhdueshme mbi zbatimin praktik të masave nga prokurori publik kompetent, i cili nuk është një zgjidhje funksionale, duke pasur parasysh që prokurori publik ka kompetenca të mëdha në procedurën e propozimit dhe vazhdimin të zbatimit të masës, kështu që ekziston dyshimi i arsyeshëm. për një lloj konflikti interesi me prokurorin publik, i cili në një situatë të tillë nuk është një entitet i paanshëm për të ushtruar kontroll dhe mbikëqyrje mbi zbatimin praktik të masës. Përveç kësaj, Prokuroria Publike në vendin tonë ka zhvilluar jo vetëm një partneritet, por edhe një qëndrim servil ndaj Ministrisë së Brendshme dhe nuk tregon entuziazëm të madh për ndonjë kontroll mbi policinë.

Prandaj, mund të konkludohet se ende nuk ka një sistem të kontrollit të jashtëm efektiv dhe të vazhdueshëm mbi zbatimin e masave të posaçme hetimore në drejtim të sigurimit që masat të zbatohen me të vërtetë vetëm me urdhër të gjykatës dhe në procedurat gjyqësore me të gjitha garancitë e arbitraritetit dhe abuzimit.

Komiteti i Helsinkit insiston në krijimin e mekanizmave dhe procedurave të reja demokratike për ushtrimin e kontrollit dhe mbikëqyrjes parlamentare mbi përgjimet dhe sektorin e sigurisë në tërësi. Komisionet parlamentare për kontrollin mbi zbatimin e përgjimit të komunikimeve dhe për mbikëqyrjen e Drejtorisë së Sigurisë dhe Kundërzbulimit dhe Agjencisë së Inteligjencës duhet të mbështeten seriozisht në rolin e tyre të rëndësishëm në sundimin e ligjit në mënyrë që të ushtrjnë mbikëqyrje dhe kontroll vazhdimisht dhe në mënyrë efektive. Për këtë qëllim, është e qartë se nevojitet një klimë tjetër politike, si dhe krijimi i mjeteve të përshtatshme për një kontroll efektiv.

2.2 Kontrolli mbi shërbimet e sigurimit

Kur bëhet fjalë për fushën e mbrojtjes dhe sigurisë në Republikën e Maqedonisë në periudhën e kaluar, zbulohen dy trende të konsiderueshme negative:

1. Mungesa e një ligji sistematik për plotësimin e plotë të kornizës normative për funksionimin e institucioneve të sektorit të sigurisë në kontekstin e parimit të sundimit të ligjit dhe
2. Mungesa e ligjit special special për kontrollin demokratik dhe civil mbi sektorin e sigurisë.

Mungesa e vullnetit politik për të futur standardet evropiane në këtë fushë, tregon në vetvete se sa i marginalizuar ky segment i axhendave dhe strategjive zyrtare maqedonase, përkundër faktit të padiskutueshëm që evropianizimi i fushës së mbrojtjes dhe

sigurisë drejtpërdrejt kontribuon në respektimin e lirive dhe të drejtave themelore, të drejtat e njeriut, sundimi i ligjit, zhvillimi i proceseve demokratike dhe interesat e integritetit evropian. Analiza e modelit ekzistues të vendosjes dhe funksionimit të sektorit të sigurisë në R. Maqedonia devijon nga praktikat evropiane të vendosura në BE. Në asnjë moment ekzekutivi nuk tregon interes dhe kapacitet demokratik për të ulur ndikimin e tij në punën e institucioneve kryesore të sigurisë: Drejtoria e Sigurisë dhe Kundërzbulimit, Agjencia e Inteligjencës, Shërbimi Ushtarak i Sigurisë dhe Inteligjencës në Ministrinë e Mbrojtjes. Përkundër përvojës së njohur në vendet e rrethinave tona të afërta dhe më gjerë, në të cilat shërbimi kundër inteligjencës është një organ i pavarur, në vendin tonë ai funksionon si një organ brenda Ministrisë së Brendshme. Propozimet e reja organizative madje shkojnë në një drejtim negativ - për të vënë Agjencinë e Zbulimit nën juridiksionin e Ministrisë së Brendshme. Është e qartë se Qeveria nuk mund të heqë dorë nga privilegjet dhe kompetencat ekskluzive të shërbimeve të inteligjencës së sigurisë dhe përdorimin e tyre për qëllime ditore politike, për përplasje partiake dhe për të shkaktuar frikë dhe pasiguri në publik.

Gjithashtu, analiza e modelit ekzistues të kontrollit demokratik dhe civil mbi sektorin e sigurisë tregon se ka defekte dhe lëshime serioze edhe në këtë fushë. Praktikisht, perceptimi se kush kontrollon kush është i paqartë, marrëdhënia midis objektit dhe subjektit të kontrollit zhvendoset (sidomos me zgjidhjen ligjore, sipas së cilës para se të paraqitet raporti i organeve parlamentare nga kontrolli për ta paraqitur për miratim tek drejtori i institucionit të kontrolluar nga natyra e klasifikuar e informacionit); mekanizmat kushtetues dhe ligjorë të kontrollit abuzohen në praktikë, ato zyrtarizohen dhe humbin vlerën dhe domethënien e tyre demokratike. Nuk ka mekanizma për sanksionimin e drejtorëve me ndikim të organeve të inteligjencës dhe kundërzbulimit (veçanërisht për shkak të qëndrimit të tyre joprofesional dhe injorant ndaj organeve të mbikëqyrjes parlamentare), por gjithashtu edhe forma të caktuara të kontrollit, siç është mbikëqyrja lokale e vetëqeverisjes lokale mbi policia (që rezulton nga procesi i decentralizimit) nuk ringjallet dhe nuk ka interes nga këshillat lokalë. E gjithë kjo tregon se ne jemi larg nga implementimi me sukses i procesit të demokratizimit në mbrojtje dhe siguri, si në aspektin e garantimit të shtetit ligjor ashtu edhe në drejtim të garantimit të të drejtave dhe lirive të njeriut.

3. Procesi i „lustracionit“

3.1 Lustracioni jashtë kontrollit

Lustracioni vazhdon të zhvillohet drejtpërdrejt KUNDËR VENDIMEVE TË GJYKATËS KUSHTETUESE, por edhe të bëhet gjithnjë e më qartë një instrument i shkeljes së të drejtave të njeriut.

Lustracioni doli nga binarët kushtetues kur parlamentarët votuan ndryshimet në Ligjin për përcaktimin e një kushti shtesë për mbajtjen e një posti publik (Ligji për Lustrimin)¹² drejtpërdrejt në kundërshtim me Vendimin e shfuqizuar më parë të Gjykatës Kushtetuese nga 2010, i cili zbuloi se: lustrimi pas vitit 1991 vë në pikëpyetje rendin ekzistues demokratik kushtetues të Republikës së Maqedonisë dhe se lustrimi i OJQ-ve, universiteteve, Akademisë së Shkencave dhe Arteve të Maqedonisë, etj, është ndërhyrje të shtetit në sferën ku nuk ka kompetenca të përcaktuara me Kushtetutë.

Për më tepër, procesi i lustracionit u përplas me parimet kushtetuese kur siguroi një detyrë për universitetet, OJQ-të, Akademinë e Shkencave dhe Arteve të Maqedonisë, bashkësitë fetare dhe organizatat e tjera për të përfshirë rezultatet e lustrimit në kushtet e tyre të punësimit, të cilat parashikonin një ndëshkim për humbjen e një pune. vendi, nëse deklarata e mos bashkëpunimit nuk është e verifikuar. Kjo është në kundërshtim me parimin ligjor se nuk mund të ketë ndëshkim për një vepër që nuk parashikohet në Kodin Penal si vepër penale.

Gjykata Kushtetuese mori vendimin e fundit më 28 Mars 2012¹³ i cili riafirmoi kundërshtimin e Kushtetutës me 12 nene të ligjit të ri për lustracionin, ndër të cilët (i cili është një precedent ligjor i antikushtetutshmërisë në Maqedoni) përsëri për të njëjtat dispozita si të shfuqizuara më parë.

- Lustracioni doli nga kontrolli kushtetues dhe ligjor kur filloi të verifikonte deklaratat e mos bashkëpunimit bazuar në të dhënat nga dosjet e viktimave dhe biseda informuese me autoritetet e sigurisë, në vend të dosjeve të bashkëpunëtorëve, dmth pa një dokument të shkruar për bashkëpunim me shërbimet ei cili është kërkesë ligjore e qartë).

¹² Ligji për Përcaktimin e Kërkesës Shtesë për Ushtrimin e Funkcionit Publik, Gazeta Zyrtare e RM nr. 14/2008, 64/2009 dhe 23/2011.

¹³ Vendimi i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë U.nr.52/2011U.nr.76/2011.

- Komisioni për Verifikimin e Fakteve filloi publikimin e të dhënave për çështjet aktuale në media, të cilat shkelnin prezumimin e pafajësisë të personave që kanë nënshkruar deklarata të mos bashkëpunimit.
- Lustrimi u zhvillua në bazë të dokumenteve të klasifikuara dhe fshehjes së dokumenteve të marra nga shërbimet kompetente (madje edhe nga anëtarët e Komisionit), duke shkelur kështu të drejtën për “barazinë e armëve”.
- Deklaratat e mos-bashkëpunimit u nënshkruan nën kërcënimin e ndëshkimeve drakoniane, e cila është në kundërshtim me parimin se lustracioni nuk duhet të jetë hakmarrje ose ndëshkim.
- Me këtë status, lustracioni bëhet një instrument për shkeljen e të drejtave të njeriut dhe si i tillë bëhet problem në pothuajse të gjitha raportet për situatën e të drejtave të njeriut në Maqedoni.

Por me Projektligjin më të fundit për Përcaktimin e kushtit për kufizimin në ushtrimin e funksionit publik, qasjen në dokumente dhe publikimin e bashkëpunimit me organet e sigurisë së shtetit, i cili është në procedurë parlamentare (referuar në Vendimin e fundit dhe Gjykatës Kushtetuese) përsëritja e shkeljeve të sipërpërmendura të të drejtave të njeriut, krijon një precedent në historinë e fundit të Kushtetutës së Maqedonisë me një refuzim të drejtpërdrejtë për të zbatuar një vendim të Gjykatës Kushtetuese, me një akt të bërë - një propozim të një ligji të ri të lustracionit që është drejtpërdrejt në kundërshtim me atë vendim të Gjykatës. Ky akt minon parimin e kushtetutshmërisë në ligj dhe sistemin politik të Republikës së Maqedonisë në një mënyrë të paparë dhe me pasoja të paparashikueshme.

Ky Projektligj (me të gjitha rezervat sepse është në procedurë kur po përgatitet ky Raport i Helsinkit) përsërit një seri të dispozitave të shfuqizuara më parë të Gjykatës Kushtetuese, por gjithashtu shton edhe disa të tjera, tejet problematike për sa i përket të drejtave të njeriut, zgjidhje në të cilat Shtë parashikuar të lustrosen personat të cilët në procesin e privatizimit të kapitalit në 20 vitet e fundit kanë fituar aksione në shumën prej më shumë se 5% të kapitalit në ndërmarrje. Zgjidhje të tilla janë kundër së drejtës së garantuar kushtetuese për liri, sipërmarrjes, të drejtave pronësore, sigurisë juridike dhe parimit të mbrojtjes nga efektet prapavepruese të ligjeve. Ligji parashikon gjithashtu kompetencën jashtëzakonisht problematike të Komisionit të Lustracionit për të hetuar dhe analizuar, respektivisht të ndërtojë situata dhe teza, dhe jo për të verifikuar faktet e bashkëpunimit ose mos-bashkëpunimit të personave me shërbimet sekrete komuniste. Komiteti i Helsinkit dërgon mesazhe dhe paralajmërime të qarta për seriozitetin e shkeljes së të drejtave të njeriut dhe problemet me respektimin e parimit të kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë të krijuar nga ky proces lustrimi në Republikën e Maqedonisë.

4. Diskriminimi

Në vitin e parë të zbatimit të Ligjit për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi¹⁴ dolën në sipërfaqe gjitha mangësitë e këtij ligji, të cilat u paralajmëruan nga shoqëria civile në procesin e miratimit të tij, dolën në dritë. Zbatueshmëria e dobët rrit diskriminimin dhe kështu intolerancën midis grupeve të ndryshme dhe individëve, gjë që rrit tensionet në shoqëri.

4.1 Mekanizmat e mbrojtjes

Përbërja dhe mandati i Komisionit për Mbrojtjen nga Diskriminimi janë veçanërisht shqetësuese.¹⁵ Komisioni është i përbërë në kundërshtim me standardet ndërkombëtare me dominimin e organeve shtetërore në të, dhe kryetari i tij është një nëpunës civil me një pozicion të dyfishtë si në Komision ashtu edhe në Ministrinë e Punës dhe Politikës Sociale. OJQ-të dhe ekspertët kanë paralajmëruar se kjo mangësi do të bllokojë Komisionin në punën e tij të paanshme, dhe më vonë rezultatet treguan pikërisht këtë. Komisioni gjithashtu ka një buxhet shumë të vogël dhe nuk është në gjendje t'i përgjigjet funksionit të tij. Veçanërisht është shqetësuese që roli i tij parandalues është marrë plotësisht, që do të thotë se ai nuk mund të monitorojë dhe t'i përgjigjet në mënyrë parandaluese trendeve të diskriminimit që shfaqen në shoqërinë tonë. Gjithashtu, buxheti i vogël kontribuon në mbështetjen e dobët logjistike të anëtarëve të Komisionit, e cila natyrisht është në dëm të viktimave të diskriminimit, të cilët nuk mund të marrin një mbrojtje të duhur dhe efektive. Një degradim shtesë i rolit të Komisionit është moszbatimi i vendimeve të tij. Për shembull, vendimi nga fillimi i majit 2011 që ka diskriminim në librat shkollorë të kurrikulës së shkollës së mesme në bazë të orientimit seksual, megjithëse Ministria e Arsimit u informua nga Komisioni se duhet t'i tërhiqte ato nga përdorimi, dhe Ministria e Arsimit dhe Shkencës (MAS) angazhimi për këtë, në praktikë, nxënësit e shkollave të mesme ende i përdorin këto libra shkollorë.

Në muajt e parë të zbatimit të Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, ishte pothuajse e pamundur që misioni të gjente vendin e Komisionit, nëse dikush donte të paraqiste një ankesë. Pasi ndërtesa e Radios dhe Televizionit Maqedonas u promovua si selia e Komisionit, u bë e qartë se nuk është aspak e arritshme, dmth Komisioni është i vendosur në katin e 20-të të MRTV, dhe ka një ashensor në katin e 19-të, i cili është i papranueshëm për një mekanizëm mbrojtës kyç nga

¹⁴ Gazeta zyrtare e RM Nr. 50/2010.

¹⁵ www.kzd.mk

diskriminimi. Uebfaqja e Komisionit, për shkak të mungesës së buxhetit, është statike dhe nuk rrit aspak transparencën dhe qasjen e Komisionit.

Komisionet e mundësive të barabarta në nivelin lokal,¹⁶ si qeliza themelore për të njohur, si dhe për të propozuar masa për të kapërcyer trendet e diskriminimit dhe mbrojtjes së qytetarëve, janë akoma më zyrtarisht të vendosura në komuna, për shkak të detyrimit ligjor, dhe nuk funksionojnë, me përjashtim të disa komisioneve në disa komuna..

4.2 Trendet dhe grupet e rrezikuara

Në vitin 2011, diskriminimi i bazuar në përkatësinë politike vazhdoi të ishte një nga bazat kryesore për diskriminim, veçanërisht në administratën publike. Ky përfundim i Komitetit, bazuar në hulumtimet që ne vazhdimisht po bëjmë në vetëqeverisjet lokale, u konfirmua në Raportin e KE. Në Raportin e saj të Progresit për Republikën e Maqedonisë për vitin 2011¹⁷ i Komisionit Evropian, në seksionin për administratën publike, saktësisht thuhet se “mangësitë kryesore mbeten, veçanërisht në rregullat për punësimin, vlerësimin dhe ngritjen në detyrë; emërimi i menaxherëve të vjetër dhe përfundimi i punësimit. Përmirësime të mëtejshme të ligjeve kryesore janë të nevojshme për të siguruar që parimet e transparencës, punësimit dhe promovimit apolitik dhe të bazuar në merita të përfshihen në kornizën ligjore. “

Përfundimi se ekziston “shqetësim serioz se parimi i angazhimit të bazuar në merita pa ndikim politik nuk po përmbushet në mënyrë të kënaqshme” duhet të lajmërojë institucionet shtetërore të reagojnë dhe të zhvillojnë një plan veprimi për të kapërcyer këtë situatë.

Trendi i regresionit të barazisë gjinore u shpreh gjithashtu në 2011. Mesazhe të forta me konotacion patriarkal vijnë në mënyra të ndryshme çdo ditë, dhe është veçanërisht shqetësuese që mesazhe të tilla vijnë nga institucionet shtetërore, gjë që është në kundërshtim me angazhimin deklarativ për barazinë gjinore. Në fushatat e saj të shumta, qeveria ka portretizuar vazhdimisht gratë si vartëse, për shembull në një fushatë për të inkurajuar sipërmarrjen në pjesën më të madhe, njerëzit e suksesshëm janë burrat, dhe gratë shpesh janë “sekretare dhe ëmbëlsira”. Evenshtë edhe më shqetësuese që ky model i sjelljes dhe të menduarit promovohet që në moshë të hershme. Për shembull, në librin shkollor “Ambienti im” për klasën e dytë,¹⁸ në pothuajse të gjitha ilustrimet burri është me telekomandën e TV dhe gruaja me pastruesit. Ekzistojnë gjithashtu përshkrime stereotipike të gjërave “mashkullore dhe femërore”, të cilat udhëzojnë fëmijët që në moshë të vogël të shikojnë përmes “syzeve patriarkale” të rrepta, që gjithsesi do të

¹⁶ <http://www.mhc.org.mk/?ItemID=57326E8BD855A94E8B6AE7A714EBB78C>

¹⁷ http://www.sep.gov.mk/content/Dokumenti/MK/PR_2011_mk.pdf

¹⁸ Ambienti im 2: Libër mësuesi për njohjen e mjedisit për klasën e dytë për arsimin nëntëvjeçar / Eli Makazlieva; Biljana Kamcevska; Katica Dukovska - Muratovska; Prosvetno Dello, 2008

një reflektim në qëndrimin e tyre ndaj barazisë dhe mundësive të barabarta më vonë në jetë.

Trendi i diskriminimit dhe marginalizimit të komuniteteve që janë nën 20%, si në nivelin shtetëror ashtu edhe në atë lokal, është gjithashtu shqetësues. Përfaqësimi i dobët politik, mediatic dhe kulturor i komuniteteve nën 20% tregon një shoqëri të mbyllur dhe diskriminuese, e cila ende nuk e pranon diversitetin. Nuk ka masa pohuese për të arritur barazinë dhe integrimin de facto të këtyre komuniteteve në shoqëri. Romët, përkundër aktiviteteve me Dekadën e Romëve, janë ende një nga komunitetet më të marginalizuara në Republikën e Maqedonisë. Maqedonia. Nevoja për zbatimin e “Strategjisë Kombëtare për Romët në Republikën e Maqedonisë”, e cila gjithashtu përkon me strategjinë, respektivisht “Dekada e Romëve 2005-2015” si pjesë e Qëllimeve të Zhvillimit të Mijëvjeçarit të KB, mbetet ende një përparësi në Republikën e Maqedonisë. Maqedonia që nuk jep rezultate reale. Në vitin 2011 në lidhje me pozicionin e komunitetit rom në R. Maqedonia shënoi kërkesat për azil në vende të ndryshme të Bashkimit Evropian me vendosjen e regjimit pa viza, për shkak të situatës së dobët ekonomike.¹⁹ Romët janë ende komuniteti më i prekshëm, respektivisht situata ekonomike dhe niveli i varfërisë, papunësia, niveli i ulët i arsimit dhe kriza sociale në lidhje me komunitetet e tjera etnike, çojnë në ekspozimin më të lartë ndaj diskriminimit.²⁰ Theks i veçantë në raportet e organizatave ndërkombëtare u kushtohet kushteve dhe standardeve të përgjithshme për jetesë të denjë, shëndet dhe mbrojtje sociale dhe qasje në arsim që vlerësohen si minimale ose relativisht të munguara.²¹

Duke pasur parasysh shkallën e ulët të punësimit, varfërinë e lartë dhe arsimimin e ulët në këtë komunitet, ndryshe nga grupet e tjera etnike, ata janë më të ndjeshëm për të punuar në ekonominë e zezë dhe gri, dmth trafikimin njerëzor, prostitucionin, drogën, trafikimin e organeve dhe fëmijëve, etj.²² Diskriminimi racor, paragjykimet dhe stereotipet janë të pranishme në shoqëri, dhe kjo mund të përcaktohet përmes hulumtimit të kryer nga Komiteti i Helsinkit në janar dhe shkurt 2011 në disa shkolla fillore për fëmijë

¹⁹Ministria e Brendshme, deklaratë e Ministres së Brendshme Gordana Jankulovska në lidhje me situatën me abuzimin e liberalizimit të vizave në Republikën e Maqedonisë. Maqedonia dhe Romët si shënjestër e krimit të organizuar të cilët përfitojnë nga pozicioni i Romëve duke u premtuar atyre azil për një shumë të caktuar parash: <http://vlada.mk/node/621?language=en-gb>, Raport i Amnesty International, 2011 <http://www.amnesty.org/en/region/macedonia/report-2011#section-83-7>

²⁰Vërejtje të përgjithshme në raportet e organizatave ndërkombëtare për situatën e romëve në R. Maqedoni: Qendra Evropiane për të Drejtat e Romëve nga Hungaria, Budapest, <http://www.errc.org/cms/upload/file/ecprogress-macedonia-2011.pdf>, Komisioni Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës, Raport mbi Ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë 15 qershor 2010 dhe „ECRI general policy recommendation No.3, On combating racism and intolerance against Roma/Gypsies”, 1998, f.36.

²¹ Ibid. faqe. 35 .

²², Qendra Evropiane për të Drejtat e Romëve nga Hungaria, Budapest, Factsheet: Roma Rights in Jeopardy <http://www.errc.org/cms/upload/file/factsheet-roma-rights-record.pdf>, 2011, UNHCR, „Trafficking in Persons Report” - Macedonia, 2011.

me nevoja të veçanta.²³ Përfundimet e këtij studimi u referohen të dhënave që tregojnë se fëmijët romë nuk janë “të mirëpritur” në të gjitha shkollat fillore në vend, por që ata referohen në shkolla për fëmijë me nevoja të veçanta pa prova adekuate se ata i përka-sin atje. Kjo tendencë konfirmohet nga fakti se shumica e fëmijëve me nevoja të veçanta janë të kombësisë rome, edhe pse ky komunitet është një nga bashkësitë më të vogla etnike në Republikën e Maqedonisë.

Poashtu, komuniteti i LGBTI ²⁴ mbetet një nga komunitetet më të prekshme në sho-qërinë tonë, subjekt i manipulimit dhe diskriminimit. Në fillim të vitit, udhëheqësit e bashkësive fetare në sinergji të qartë me qeverinë kërkuan ndryshime në Kushtetutën e vendit, në mënyrë që të përcaktonin bashkësinë martesore si një bashkim vetëm mid-is një burri dhe një gruaje. Moskthimi i kësaj iniciative në një propozim zyrtar drejtuar Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, tregon abuzim të komunitetit LGBTI për qëllime ditore politike dhe zhvendosjen e publikut nga problemet reale. Kuadri ligjor ende duhet të reformohet për të arritur barazinë për personat LGBTI. Një shqetësim i veçantë është mungesa e ndonjë praktike mjekësore ose kornize ligjore për personat transgjjinorë. Kjo e bën edhe më të vështirë funksionimin e tyre të përditshëm dhe i privon nga e drejta e kujdesit shëndetësor. Në vend ende nuk kemi ndonjë të dhënë për personat intersek-sualë, as ndonjë rregullore ligjore ose mjekësore për këta shtetas, dmth. Personat in-terseksualë janë plotësisht të padukshëm në shoqëri.

4.3 Strategjia në luftën kundër diskriminimit

Në vitin 2011, Sektori për mundësi të barabarta në Ministrinë e punës dhe politikës sociale zhvilloi një Strategji për barazinë dhe mos-diskriminimin ²⁵ (gjinia, mosha, për-katësia etnike dhe aftësia e kufizuar). Vetë procesi ishte transparent dhe pjesëmarrës dhe përfshiu disa institucione dhe organizata të shoqërisë civile, si dhe ekspertë të të drejtave të njeriut, dhe u mbështet nga OSBE-ja dhe u zbatua nga Sektori për mundë-si të barabarta. Strategjia afatmesme ofron një kornizë të mirë për punë aktive drejt barazisë në këto katër baza. Por është qasja reduktuese, zgjedhja vetëm e katër bazave diçka me të cilën nuk mund të pajtohemi thelbësisht. Kjo strukturë e Strategjisë është e papranueshme, kufizon dhe përcakton përparësitë e bazave që janë të pranueshme nga shumica dhe është në kundërshtim me parimin sipas të cilit krijohen veprime për të luftuar diskriminimin. Lufta kundër diskriminimit drejtohet nga standardi për pohimin

²³ Hulumtimi i Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut në R. Maqedonia bëri në disa shkolla fillore për fëmijë me nevoja të veçanta në R. Maqedonia për sa i përket përkatësisë etnike dhe përfaqësimit të fëmijëve në shkolla. Të dhënat janë publikuar nga Qendra Evropiane për të Drejtat e Romëve nga Hungaria, Budapest në raportin për R. Maqedonia për vitin 2011. Shihni tabelën në linkun vijues: <http://www.errc.org/cms/upload/file/ecprogress-macedonia-2011.pdf>

²⁴ Lesbike, homoseksualë, biseksualë, transgjjinorë dhe interseksualë.

²⁵ Më shumë në Raportin e Situatës së të Drejtave të Njeriut në MSH, nëntor 2011.: <http://mhc.org.mk/default-MK.asp?ItemID=2352048B21FE744EB92F2BF12DFB5912>

dhe luftën kundër diskriminimit dhe përjashtimit të të marginalizuarve në shoqëri, mbrojtjen e atyre ndaj të cilëve shumica paragjykohet dhe i nënshtrohet diskriminimit, rrezikut dhe viktimizimit, dhe kjo strategji funksionon në një mënyrë krejtësisht të përmbysur, merret me ato të cilat janë të pranueshme për shumicën në shtet. Kufizimi në vetëm katër baza ngre pyetjen, nëse me të tilla strategji “të kufizuara” që do të prodhojnë plane veprimi “të kufizuara” në thelb po anashkalohen dhe ligji evropian nuk po zbatohet. Direktiva 2000/78 / EC flet pa mëdyshje për barazinë dhe luftën kundër diskriminimit në bazë të fesë ose besimit, moshës, nevojave të veçanta dhe orientimit seksual dhe Direktiva 2000/43 / EC mbi mosdiskriminimin për shkak të origjinës racore ose etnike. Ne jemi të detyruar të zbatojmë direktivat, nëse vërtet dëshirojmë të fitojmë statusin e një vendi anëtar të BE-së.

Ajo që mund të vërehet është se kjo nuk është hera e parë që shfaqet problemi i përdorimit të terminologjisë së pabarabartë, një problem që është i pranishëm në dokumente dhe ligje të tjera në vend. Kjo mund të ketë qenë një mundësi për të unifikuar terminologjinë që është dhe do të përdoret në të ardhmen në lidhje me të drejtat e grupeve të ndryshme të qytetarëve, por duke pasur parasysh faktin se vetë Strategjia është e kufizuar në vetëm katër baza, ndoshta zgjidhja e këtij problemi mund të jetë pjesë e një dokumenti më gjithëpërfshirës për luftimin e diskriminimit në shoqëri, i cili do të krijohej sipas standardeve reale për luftimin e diskriminimit.

Në zbatimin e Direktivës së barazisë dhe mos-Diskriminimit në marrëdhëniet e punës, ne gjithashtu kemi probleme me terminologjinë në Ligjin e punës. Në këtë ligj, orientimi seksual është përkthyer me termin diskriminues: orientimi gjinor, i cili është jashtë terminologjisë së përdorur në BE dhe në botë dhe është i ndryshëm nga terminologjia në ligjet tona të tjera, siç është Ligji për mbrojtjen e të drejtave të pacientëve.

Duke miratuar një strategji të tillë vetëm për katër baza “të pranueshme nga shumica e njerëzve”, në vend që të bëjë një strategji që do të funksionojë për të mbrojtur ata që diskriminohen nga ajo shumicë, shteti do të dërgojë një mesazh që kujdeset vetëm për këto katër grupe qytetarët dhe do të çimentojë diskriminimin në të gjitha bazat e tjera, e cila është padyshim shumë e pranishme. Të paktën, është e papërshtatshme të bësh një Strategji në drejtim të kundërt, e cila vë në pikëpyetje parimin e luftimit të diskriminimit.

5. Liria e shprehjes dhe liria e medieve

Në vitin 2011, Komiteti vërejti një pengesë të madhe në promovimin dhe mbrojtjen e lirisë së shprehjes dhe lirisë së medias. Gjegjësisht, televizioni i parë i pavarur A1, pas 18 viteve të ekzistencës, ndaloi transmetimin më 30.07.2011.²⁶ Brenda kornizës së lirisë së informacionit, Komiteti thekson veçanërisht propozimet për ndryshimin e legjislacionit të medias dhe rregullimin e tregut të mediave në vend, të cilat u ndeshën me reagime të ashpra në publikun e gjerë dhe profesional, si dhe në mediat ndërkombëtare.

Përgjigja e qeverisë ndaj propozimeve u prit me reagime të forta nga shoqatat e medias dhe gazetarët dhe Përfaqësuesja speciale e OSBE-së për lirinë e medias, Dunja Mijatović, kritikoi ashpër propozimet e qeverisë për të prezantuar një të ri. Ligji për mediat, i cili domosdoshmërisht kufizonte lirinë e fjalës dhe medias. E përjavshmja kritike Globus ndaloi të botohej në shtyp, duke lënë vetëm botimin e tij në internet në një formë të reduktuar ndjeshëm. Nga të përjavshmet e shtypura, e vetmja gazetë e pavarur është e përjavshmja Fokus.

Gjatë vitit 2011, një numër i madh i proceseve gjyqësore private u ngritën nga mbajtës të zyrave publike dhe zyrtarëve të lartë të qeverisë kundër gazetarëve, dhe një gjobë e lartë prej 15,000 euro për shpifje u vendos ndaj një gazetari, e cila është çështja e dytë e tillë në praktikën gjyqësore të Maqedonia e pavarur (gjobat më të larta për intelektualët që shkruajnë në media dhe një redaktor mediatik prej 30,000 euro secili). Ky presion i dukshëm dhe i ashpër ndaj lirisë së shprehjes në Maqedoni ka arritur një rekord prej 200 procesesh gjyqësore në vit mbi këtë bazë kundër gazetarëve dhe intelektualëve të medias. Në këtë drejtim, Komiteti thekson nevojën për të dekriminalizuar shpifjen dhe për ta sjellë çështjen para drejtësisë në përputhje me jurisprudencën e Gjykatës së Strasburgut.

Në të njëjtën kohë, Komiteti konsideron se negociatat midis Qeverisë dhe Shoqatës së Mediave për këtë çështje janë bllokuar dhe shantazhuar nga qeveria, pavarësisht sugjerimeve ndërkombëtare dhe inkurajimit të rezultatit të tyre pozitiv.

²⁶ <http://daily.mk/Kanal-5/a1-televizija-prestana-da-zrachi-vo-eterot/845301>

● 5.1 Mediet elektronike

5.1.1. Televizionet

Stacioni i pavarur televiziv A1, i cili kishte shikueshmëri më të lartë, u mbyll në 2011. Është indikative që mbyllja erdhi pasi televizioni intensifikoi qëndrimin e tij kritik ndaj qeverisë, pak para zgjedhjeve të parakohshme parlamentare të qershorit 2011. Sipas qeverisë, A1 TV u mbyll vetëm për shkak të taksave të papaguara ndaj shtetit, si dhe për shoqëri kriminale dhe krim të organizuar.

Gjendja e lirisë së medias është përkeqësuar nga financimi i pabalancuar i fushatave reklamuese qeveritare (mbështetje e konsiderueshme financiare për mediat) për stacionet televizive të kontrolluara nga qeveria.

Komiteti i Helsinkit konkludon se roli dhe vendi i shërbimit mediatik shtetëror MRTV është plotësisht i marginalizuar dhe partizan nga autoritetet. Ai rrjet mediatik shërben si propagandë qeveritare dhe paguhet nga të gjithë qytetarët me elementë të mbledhjes së detyruar të faturave të MRTV. Situata është gjithashtu shqetësuese për faktin se tre të ashtuquajturat më të mëdha Televizionet e pavarura janë pronë e zyrtarëve të drejtpërdrejtë të partisë me shumicë qeveritare.

5.1.2. Mediet e shtypura

Përkeqësimi i vazhdueshëm i pluralizmit mediatik ndodhi kur gazetat Vreme dhe Spic (në maqedonisht) dhe Koha e re (në shqip), të cilat si A1 TV ishin në pronësi të Velija Ramkovskit, ndaluan të botoheshin në 2011 për shkak të borxheve të papaguara ndaj shtetit.²⁷Komiteti gjithashtu vë në dukje politikën e ndryshuar editoriale dhe mënyrën e informimit nga gazetat më të mëdha dhe më të qarkulluara, në pronësi të Media Print Macedonia, e cila ndryshoi politikën editoriale dhe MPM në fund të vitit u shit në një grup biznesi pranë autoriteteve. Komiteti gjithashtu vuri në dukje incidencën në rritje të delegjitimizimit dhe sulmet e pabazuara ndaj kolumnistëve dhe intelektualëve të pavarur, të cilët, nën presionin e qeverisë, ndaluan së shkruari publikisht, duke ndikuar drejtpërdrejt në lirinë e fjalës dhe shprehjes. Situata me lirinë e medias u përmirësua pjesërisht në 14 tetor 2011, kur doli gazeta e re e përditshme e pavarur Fokus²⁸. Sidoqoftë, efektet e presionit të qeverisë mbi këtë media të pavarur dhe mbijetesën e saj mbeten të forta.

²⁷ <http://daily.mk/cluster3/ae314f7aa004a0431fcb53cf7bfd5dd2/804758/protest-na-novinarite>

²⁸ <http://www.plusinfo.mk/vest/22681/V-sreda-izleguva-prviot-broj-na-dnevniot-vesnik-Fokus>

5.1.3. Rrjetet sociale dhe blogjet

Përdorimin e shtuar të ashtuquajturës media të reja nga qytetarët, Komiteti i ka regjistruar veçanërisht në gjysmën e dytë të vitit 2011. Por nga ana tjetër, sa më i theksuar të jetë përdorimi i mediave sociale, aq më shumë ka pasur përpjekje për të sulmuar krijuesit e opinionit publik, të cilët përdorën këto teknika për të përcjellë pikëpamjet e tyre. Sidoqoftë, situata me transmetimin e informacionit përmes internetit është përmirësuar veçanërisht me shfaqjen e një numri më të madh të portaleve të informacionit, të cilat kontribuojnë në rritjen e lirisë së fjalës dhe të drejtës për informacion.

Në qershor, Shërbimi për krimin teknologjik dhe të internetit në Ministrinë e Brendshme fshiu grupe në rrjetin social "Facebook", i cili numëronte mbi 7,000 mbështetës, të cilët i referoheshin organizimit spontan të protestave kundër brutalitetit të policisë. Ky akt nga Ministria e Brendshme cenoi drejtpërdrejt të drejtën për tubim dhe organizim falas, si dhe të drejtën për protestë publike, e cila përmendet në një nga raportet e OSBE-së për situatën me mediat.

Një rënie e lehtë e përdorimit të blogjeve sociale, si një mënyrë e re e shprehjes, u regjistrua gjithashtu gjatë gjithë vitit 2011, por nga ana tjetër kishte një përdorim më të madh të rrjetit social "Facebook" nga shumë qytetarë, të moshave të ndryshme. Sipas të dhënave më të fundit zyrtare nga korporata facebook.com, numri i përdoruesve të regjistruar zyrtarisht nga Maqedonia tejkalon 800,000 qytetarë. Kjo arrin në përfundimin se qytetarët janë më të lirë të ndajnë pikëpamjet dhe mendimet e tyre përmes kanaleve të reja të komunikimit, gjë që konkludon se numri i qytetarëve që ndjekin mediat tradicionale po zvogëlohet gradualisht.

Ekzistojnë dyshime të bazuara se liria e blogjeve dhe shprehjes në rrjetet sociale që arriti kulmin në 2011 ka anën e saj të errët. Gjegjësisht, me zgjerimin e saj, gjuha e urrejtjes përmes saj u rrit. Në një vend multikulturor si Maqedonia, efektet e mesazhit inflamator, diskriminues dhe lëndues të këtij fjalimi ndjehen shpejt. Veçanërisht është shqetësuese që promovuesit e tij me zë të lartë janë disa gazetarë shumë afër autoriteteve.

Komiteti konsideron se zbatimi urgjent dhe efektiv i standardeve ndërkombëtare është i nevojshëm për të parandaluar përhapjen e materialit racist në internet dhe për të rregulluar gjuhën e urrejtjes.

5.2 Gjuha e urrejtjes

Vitin e kaluar, tendenca e përshkallëzimit të gjuhës së urrejtjes në media ishte e dukshme. Fjalimi i urrejtjes ishte drejtuar kryesisht ndaj kujtqdo që kritikonte publikisht qeverinë dhe partinë në pushtet. Dhjetëra intelektualë ishin të ekspozuar ndaj gjuhës së urrejtjes, kryesisht të promovuar nga media dhe gazetarët me një orientim pro-qeveritar të

deklaruar publikisht. Në postimet dhe shfaqjet e tyre, disidentët dhe kritikët e qeverisë i etiketuan ata “tradhtarë”, “mercenarë të një shteti tjetër” dhe kualifikime të ngjashme që kontribuan në ndarjen e mëtejshme në shoqëri. Përhapja e urrejtjes ndaj individëve rezultoi në krijimin e një atmosfere frike e cila ndikoi më tej në lirinë e shprehjes tashmë të rrezikuar. Është e rëndësishme të theksohet se debati publik si një vlerë “par ekselencë” demokratike u zhduk në media gjatë fushatës për zgjedhjet e parakohshme parlamentare. Për herë të parë në historinë e kohëve të fundit, asnjë debat nuk është organizuar që të lejojë qytetarët të dëgjojnë një shkëmbim argumentesh në lidhje me pikëpamjet e kundërta të kundërshtarëve politikë. Intelktualët janë tërhequr nga çdo debat publik, nga frika se do të etiketohen nga media pro-qeveritare si “jo besnikë ndaj shtetit”.

Këshilli për radiodifuzion

Këshilli për radiodifuzion u zgjerua vitin e kaluar me anëtarë të rinj bazuar në një ligj të ri të miratuar nga një shumicë parlamentare, pa debat paraprak publik dhe konsultime me segmentet e prekura të shoqërisë. Zgjerimi i anëtarëve të Këshillit rriti ndikimin e qeverisë në këtë organ të rëndësishëm rregullator, duke e bërë kështu rolin dhe efikasitetin e saj në zbatimin e kompetencave dhe detyrimeve ligjore plotësisht të parëndësishme. Në këtë drejtim, është e rëndësishme të theksohet se Këshilli për radiodifuzion, megjithë përpjekjet e anëtarëve individualë, nuk arriti të sanksionojë seriozisht dhe të parandalojë rritjen e gjuhës së urrejtjes. Gjithashtu, ndikimi i tij në funksionimin e shërbimit publik në përputhje me Kushtetutën dhe ligjet ishte pothuajse i pezulluar. Sidoqoftë, vendimi i fundit i Këshillit për rregullimin e strukturës së pronësisë së mediave është i mirëpritur, i cili synon të heqë ndikimin e drejtpërdrejtë politik të pronarëve të mediave, të cilët janë gjithashtu udhëheqës të partive politike. Afati i fundit për zgjidhjen e kësaj çështje është shtatori 2012, por mbetet të shihet nëse do të zbatohet në mënyrë efektive.

Shërbimi publik radio-difuziv

Për fat të keq, ashtu si në vitet e mëparshme, kjo jo vetëm që nuk hoqi ndikimin e partive në pushtet në politikën editoriale të Radio Televizionit Maqedonas (MRTV), por ndikimi i tij u bë edhe më i dukshëm. Kështu, transmetuesi i shërbimit publik nuk është në gjendje të kryejë funksionet e tij të përcaktuara me ligjin për MRTV. MRTV nuk mundëson promovimin dhe pohimin e pluralizmit dhe diversitetit politik, kulturor, etnik dhe shoqëror. Në vend të kësaj, ka për qëllim të promovojë politikën e qeverisë dhe të kritikojë të gjithë individët dhe grupet që nuk pajtohen me politikën e qeverisë. Në këto kushte, MRTV mbetet prapa proceseve të reformës në këtë segment që kanë ndodhur tashmë në të gjitha vendet fqinje dhe në të gjithë rajonin, ku shërbimet publike vihen në funksion të gjallërimit të vlerave demokratike të shoqërive.

6. Gjendja me institucionet ndëshkimore-korrigjuese në R. e Maqedonisë

Komiteti i Helsinkit konsideron se institucionet e vuajtjes së dënimit në R. e Maqedonisë po përballen me probleme në disa fusha:

- Kushtet e jetesës në institucionet e vuajtjes së dënimit (burgim dhe paraburgim)
 - Menaxhim dhe staf profesional
 - Mbrojtja e shëndetit
 - Masat disiplinore
- Tortura, trajtimi çnjerëzor dhe degradues dhe zbatimi i masave legislative nga institucionet kompetente (ligje, rregullore, projekte, etj.)

6.1 Kushtet e jetesës në institucionet ndëshkimore-korrigjuese (burgim dhe paraburgim)

Kushtet për akomodimin në institucionet e vuajtjes së dënimit (burgjet dhe qendrat e paraburgimit) janë nën standardet minimale në legjislacionin ndërkombëtar dhe vendas. Pavarësisht vërejtjeve të përgjithshme mbi nevojën për të rindërtuar dhe zgjeruar kapacitetin e burgjeve dhe mjediseve të paraburgimit, mbipopullimi në këto institucione mbetet një problem kryesor.²⁹ Sidoqoftë, mbipopullimi nuk është problemi i vetëm dhe më i madh me të cilin përballen të burgosurit. Në të gjitha raportet e institucioneve shtetërore, ankesat që mbërritën në Komitetin e Helsinkit në vitin 2011, dhe gjithashtu në raportin e Komitetit për mbrojtjen nga tortura (KMT), si problemi më alarmues në institucione është marrja e kujdesit adekuat shëndetësor dhe kujdesit shëndetësor mendor dhe fizik të burgosurve dhe të paraburgosurve. Përveç ambienteve joadekuate (spitaleve), mungesës së pajisjeve, ilaçeve dhe personelit mjekësor, personat e privuar nga liria kanë kundërshtime të mëdha, veçanërisht ndaj profesionistëve shëndetësorë për sa i përket profesionalizmit, por edhe disponueshmërisë së personave që kanë nevojë për kujdes urgjent. Raporti i KMT-së ende përmban, dmth vërejtje në lidhje me pranimin dhe ekzaminimin e të burgosurve të rinj, por edhe ekzaminime të rregullta për sëmundjet seksualisht të transmetueshme si dhe parandalimin e përhapjes së mëtejshme të virusit "Hepatiti C" i cili është i pranishëm në mesin e të burgosurve dhe paraqet rrezik për personelin që është në kontakt të vazhdueshëm me këta njerëz.³⁰

²⁹ Raporti vjetor i Avokatit të Popullit të R. Maqedonisë për vitin 2011, f.48-51, <http://www.ombudsman.mk/ombudsman/upload/documents/2012/Izvestaj%202011-MK.pdf>

³⁰ Report to the Government of "the former Yugoslav Republic of Macedonia" on the visit to "the former Yugoslav Republic of Macedonia" carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), from 21 September to 1 October 2010, Kushtet në institucione-pika 5. Mbrojtja shëndetësore

Për më tepër, në lidhje me menaxhimin e institucioneve, ekziston nevoja për angazhim, përkatësisht rritjen e numrit të të punësuarve në këto institucione, por edhe trajnimin e tyre në lidhje me trajtimin e të burgosurve nga momenti i mbërritjes, raportimin në burgje dhe qendrat e paraburgimit dhe kujdesin e mëtejshëm për risocializimi gjatë dhe pas liritë nga burgu. Mungesa e stafit, burimeve financiare, si dhe periudha e gjatë kohore e nevojshme për trajnimin shtesë të punonjësve në këto institucione, janë gjithashtu shkak i problemeve, por edhe një zgjidhje që në planin afatgjatë duhet të japë rezultate pozitive dhe të përmirësojë situatën e përgjithshme në këto institucione.

Lidhur me masat disiplinore që përcaktohen në institucionet penitenciare si masa që sanksionojnë sjelljen e personave të privuar nga liria, siç është përcaktimi i masës së izolimit - izolim, në raportin e Ombudsmanit, raportin e KMT-së dhe ankesat nga persona të arrestuar. dorëzuar në Komitetin e Helsinkit, ne besojmë se ata që janë përgjegjës për përcaktimin e kësaj mase duhet të jenë veçanërisht të kujdesshëm në vlerësimin e gjendjes psiko-fizike të të burgosurve dhe të ndjekin rekomandimet mjekësore. Masa e izolimit - izolimi ndikon seriozisht veçanërisht në shëndetin mendor të të burgosurve, dhe si rezultat i neglizhencës nga stafi i këtyre institucioneve në 2011 një i burgosur humbi jetën.³¹ Komiteti i Helsinkit i dërgoi një reagim Drejtorisë për Ekzekutimin e Sanksioneve dhe Avokatit të Popullit dhe në të njëjtën kohë vërejtjet janë të pranishme në raportet e të dy institucioneve, por ende ekziston nevoja për reagim në kohë të personelit mjekësor dhe punonjësve në institucionet e vuajtjes së dënimit, veçanërisht në përcaktimin e të masave disiplinore për të sanksionuar sjelljen e personave të privuar nga liria. Gjithashtu, pas numrit të madh të ankesave dhe ankesave drejtuar Avokatit të Popullit dhe Komitetit të Helsinkit për punonjësit në institucionet penitenciare, dmth. Për torturat, trajtimin mizor dhe çnjerëzor të të paraburgosurve³² vlerësojmë se duhet të ketë kontroll më të madh të brendshëm të punonjësve, si dhe një reagim të shpejtë nga Avokati i Popullit dhe Zyra për ekzekutimin e sanksioneve dhe fillimin e procedurave dhe masave disiplinore për kryesit e këtyre veprimeve. Për më tepër, siç thuhet në raportin e KMT 2010, duhet pasur kujdes në përzgjedhjen, trajnimin e stafit dhe profesionalizmin e tyre, me theks të veçantë në parandalimin e torturave, trajtimin çnjerëzor dhe degradues të të burgosurve. Shumica e çështjeve dhe ankesave të paraqitura në Komitetin e Helsinkit për Tortura vijnë nga IEVP Idrizovo dhe IEVP Shtip, i cili gjithashtu është i shënuar në raportet e KMT si institucioni me të cilin ballafaqohen më shumë probleme në këtë dhe raporti nuk përjashton institucionet e tjera ndërshkuese në Republikën e Maqedonisë.³³

³¹Raporti vjetor i Avokatit të Popullit të R. Maqedonia për vitin 2011 - f. 49, Komiteti i Helsinkit - "Rasti i Simon Stankovskit", personi vdiq si rezultat i vuajtjes së një dënimi disiplinor - dërgimi në izolim pa të drejtë pune për një periudhë prej 15 ditësh në kundërshtim me rekomandimet mjekësore, u gjet i vdekur pas katër ditësh në izolim. Ky rast u raportua nga Komiteti i Helsinkit në 2011.

³²Ibid. Faqe. 50-51

³³Ibid. 3

6.2. Zbatimi i masave legislative nga institucionet kompetente (ligje, rregullore, projekte, etj.)

Duke pasur parasysh pozicionin e Komitetit të Helsinkit i cili nuk mund të mbikëqyrë punën në Institucionet ndëshkuese-korrektuese në R. e Maqedonisë, vitin e kaluar shënoi abuzimin me përdorimin e masës - paraburgimi nga gjykatat në disa raste.³⁴ Komiteti i Helsinkit vlerëson se gjykatat duhet të kushtojnë më shumë vëmendje të masat alternative të paraburgimit,³⁵ sepse ato parandalojnë probleme të tjera që ndodhin më pas në burgje. Masat alternative të paraburgimit mund të parandalojnë probleme të tilla si mbipopullimi në burgje dhe ambientet e paraburgimit duke shmangur pasoja të tilla si "Rrjeta e merimangës" në të cilën njëra nga të arrestuarit humbi foshnjën e saj për shkak të reagimit të parakohshëm të gjykatës por edhe për shkak të kushteve të përgjithshme të këqija të kujdesit shëndetësor në institucione.³⁶

Gjithashtu, Komiteti i Helsinkit mirëpret përpjekjet e Administratës për Ekzekutimin e Sanksioneve për zbatimin e "Programit për trajnim fillestar të detyrueshëm dhe të vazhdueshëm për punonjësit në institucionet penitenciare dhe korrektuese për vitin 2011", përgatitjen e një "Plani të veprimit për trajnim dhe Penitenciar dhe punonjësit e VPU në 2011", projekti i programit MATRA ENPAP -" Ndërtimi i kapaciteteve të punonjësve në Administratën për Ekzekutimin e Sanksioneve ", trajnime për zbatimin e metodës" OASys "(sistemi për vlerësimin e ekspozimit ndaj rrezikut të të dënuarve) , punëtori për punonjësit në sektorët për risocializimin dhe sigurinë në institucionet penitenciare për parandalimin e torturave ndaj të dënuarve, si dhe trajnime për trajtimin e korrupsionit.³⁷ Në të njëjtën kohë, ne i mirëpresim përpjekjet e këtij institucioni në pjesën për rindërtimin dhe zgjerimin e kapaciteteve të institucioneve penitenciare në Republikën e Maqedonisë. Maqedonia në mënyrë që të përmirësojë sa më shpejt që të jetë e mundur kushtet e përgjithshme dhe higjienën e personave të privuar nga liria përmes të cilave u shkelen të drejtat themelore të njeriut. Sidoqoftë, Komiteti i Helsinkit beson se Zyra dhe Ombudsmeni duhet të përmirësojnë bashkëpunimin me sektorin e OJQ-ve, veçanërisht në fushën e dhënies së lejes për vizita të papritura në këto institucione në mënyrë që të rritet transparenca e operacioneve, por edhe të bëhen përpjekje të përbashkëta për të përmirësuar të kushteve të burgjeve të cilat shpesh kritikohen në raportet e organizatave ndërkombëtare si një nga problemet më të mëdha me të cilat përballlet R. e Maqedonisë.

³⁴ Zbatimi i masës së paraburgimit - Shih Kapitullin 4., "Raporti Vjetor i Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut në R.e Maqedonisë " - 2011

³⁵Ligji për Procedurën Penale Nenet 189-197 - masa alternative të paraburgimit: arrest shtëpie, garancia, ndalim i largimit nga vendbanimi, ndalim i kontaktit të të pandehurit me mjedisin e afërt ose ndalim i hyrjes në vendin e punës, etj.

³⁶ Ibid.7

³⁷ Raporti vjetor i Drejtorisë për ekzekutimin e sanksioneve për vitin 2010, f.16-39 <http://www.pravda.gov.mk/documents/godlzvestaj2010UIS.pdf>

Ministria e Brendshme dhe Ministria e Drejtësisë vazhdojnë të refuzojnë lejimin e organizatave të shoqërisë civile për të monitoruar situatën në stacionet e policisë dhe burgjet në mënyrë që të përmirësojnë kushtet dhe procedurat që duhet të garantojnë mbrojtjen e standardeve minimale për personat e privuar nga liria si veçanërisht të prekshme. Grupi Në këtë drejtim, praktikisht ekziston një regres krahasuar me situatën e disa viteve më parë, kur bashkëpunimi midis shtetit dhe organizatave joqeveritare për mbrojtjen e të drejtave të njeriut ishte në një nivel më të lakmueshëm, matur me standardet e sotme. Habit rezistenca e Avokatit të Popullit në të ashtuquajturën mekanizëm parandalues për mbrojtjen nga torturat dhe format e tjera të trajtimit çnjerëzor ose degradues ose ndëshkimit për të përfshirë OJQ-të. Gjegjësisht, megjithëse kishte një marrëveshje në parim për ratifikimin e Protokollit Opsional, në tekstin e ligjit për ratifikimin e ashtuquajtura modeli “Ombudsman Plus” u kthye nga e drejta ose detyrimi në një “mundësi” për të përfshirë OJQ-të, dhe së fundmi, në zbatimin e këtij modeli OJQ-të janë injoruar dhe përjashtuar, dhe Ombudsmani të zhvlerësojë detyrimin për përfshirjen e tyre duke përfshirë ekspertë të jashtëm, që është një anashkalim i ligjit dhe standardeve ndërkombëtare.

7. Thyerjet e të drejtave ekonomike dhe sociale

Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut i R. Maqedonia në raportin vjetor vë në dukje disa kategori të shkeljeve të të drejtave dhe lirive të njeriut në të drejtat ekonomike dhe sociale, si më poshtë:

- Të drejtat e punëtorëve (marrëdhëniet e punës dhe mbrojtja në punë)
- Ligji për sigurimin shëndetësor
- E drejta për arsimim
- Të drejtat e fëmijëve dhe dhuna në familje (Protokolli i përbashkët për veprim në rastet e dhunës në familje)

Lidhur me të drejtat e punëtorit në raportet mujore, Komiteti i Helsinkit konsideron që vëmendje duhet t'i kushtohet dispozitave ligjore të diskutueshme për transformimin e punësimit nga e caktuar në të papërcaktuar pas përmbushjes së kushteve të caktuara të parashikuara nga Ligji i Punës (ekskluzivisht lidhur me skadimin e një afati të caktuar kohor)³⁸. Pra, Komiteti thekson nevojën për të bërë një dokument gjithëpërfshirës strategjik me të cilin të gjitha problemet e zbuluara deri më tani dhe masat e propozuara që synojnë përmirësimin e Ligjit duhet të rishikohen dhe të vihet theksi në forcimin e zbatimit të Ligjit, veçanërisht nga Shteti inspektorati i punës. Komiteti i Helsinkit thekson që kontrollet dhe inspektimet e rrepta të Inspektoratit shtetëror të punës duhet të rezultojnë në hetime të duhura dhe të përcillen në gjykata, sidomos kur bëhet fjalë për punëtorët që kanë humbur jetën në vendin e punës.³⁹ Ligji për marrëdhëniet e punës

³⁸ Raporti mujor i Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut i R. Maqedonisë, Shkurt / Mars, 2011 - pika 3.1- "Zbatimi i transformimit të punësimit nga një kohë e caktuar në një kohë të pacaktuar në praktikë" "... Kuvendi i Republikës së Maqedonisë dha dritën jeshile dhe votoi për ndryshimet e propozuara në nenin 46 të Ligjit për Marrëdhëniet e Punës i cili rregullon çështjen në fjalë. Me përjashtim të kushtit të parashikuar në nenin 46 (... punonjësi të vazhdojë të punojë pas skadimit të 5 viteve ...), sipas paragrafit të ri 4, punësimi i bazuar në një kontratë pune me afat të caktuar mund të shndërrohet përjashtimisht nëse i punësuar ka punuar për më shumë se dy vjet në një punë që është liruar në bazë të pensionit ose arsye të tjera dhe për të cilat janë siguruar mjete financiare, nëse punëdhënësi përcakton se ka një nevojë të përhershme për të punësuar....." "Ligji për marrëdhëniet e punës <http://www.mtsp.gov.mk/?ItemID=58596FFAE257704BBF545EDD4B790749>

³⁹ Raporti mujor i Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut i R. Maqedonisë, gusht / shtator - pika 3.5 - "Gjendja me mbrojtje në punë", 2011, "... një punëtor ra nga çatia e një ndërtese në ndërtim në fshatin Buchim në Radovis dhe vdiq në vend; një punëtor i EVN ra nga një shtyllë gjatë instalimit të një instalimi elektrik, duke mbajtur dëmtime të rënda trupore; një goditje elektrike vrau një punëtor i cili po kryente detyrat e tij në kopshtin zoologjik të Shkupit; një punëtor preu gishtin me një send të mprehtë ndërsa punonte në vendin e tij të punës me një makinë shisheje; në rrugën Ivo Lola Ribar në Shkup, një punëtor u lëndua gjatë kryerjes së punëve ndërtimore dhe mori lëndime të rënda trupore; një punëtor u vra dhe një tjetër u plagos rëndë në një aksident afër Xhamisë Jaja-Pasha në Shkup, kur muri që mbuloi dy punëtorët u shemb gjatë ndërtimit të një ndërtese; në Shkup, një punëtor nga Velesi vdiq ndërsa gërmonte një kanalizim me një makinë-ekskavator makine, kur një pjesë e vendit u shemb dhe u varros.."

do të vazhdojë të interpretohet lirshëm nga punëdhënësit nëse nuk sanksionohen në përputhje me dispozitat ligjore të përcaktuara. Komiteti i Helsinkit gjithashtu konsideron se mbyllja e çështjeve të shënuara si “aksident” ose “forcë madhore” tregon pasivitetin dhe neglizhencën e vazhdueshme të Inspektoratit Shtetëror të Punës, si dhe Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale, veçanërisht në respektimin e të drejtës për siguri dhe shëndet të punëtorët e parashikuar në Ligjin për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë.

Komiteti i Helsinkit konsideron se kërcënimi më i madh për sigurinë shoqërore të qytetarëve, dhe veçanërisht për grupet më të prekshme të qytetarëve - të papunët dhe familjet e tyre, u bë me ndryshimet në Ligjin për Sigurimin Shëndetësor,⁴⁰ të cilat u miratuan më 14.04.2011, dhe filluan të zbatohen më 01.09.2011. Me ndryshime të tilla, personat e papunë, të cilët aktivisht kërkojnë punë dhe të ardhurat mujore të familjes së tyre janë më të larta se 11,000 denarë, humbën të drejtën e sigurimit të detyrueshëm shëndetësor në bazë të papunësisë. Ne vlerësojmë se inovacione të tilla në Ligjin për sigurimin shëndetësor kufizojnë të drejtën e garantuar me kushtetutë për kujdesin shëndetësor të çdo qytetari të Republikës së Maqedonisë,⁴¹ dhe se ndryshime të tilla janë në kundërshtim me parimin e drejtësisë shoqërore,⁴² në bazë të së cilës sigurohet mbrojtja sociale dhe siguria e qytetarëve nga Republika e Maqedonisë, si shtet i mirëqenies.

Lidhur me kërcënimin për të drejtën e arsimit, Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut shqyrton rastin e Sefadin Emini⁴³ e ka shënuar vitin 2011 në raport me moszbatueshmërinë e dispozitave në Ligjin për arsim për institucionet arsimore, siç është shkollat e mesme fetare “Medreseja Isa Beu” në Shkup, të cilat nuk janë regjistruar në regjistrin e shkollave të mesme. Në këtë rast, ngrihen dy pyetje: a funksionojnë shkollat fetare jashtë rregullave pozitive të Republikës së Maqedonisë? dhe a duhet që në këtë rast prindërit të dënohen për kundërvajtje në përputhje me nenin 118 paragrafi 4 të Ligjit për arsimin e mesëm? Komiteti i Helsinkit i paraqiti këto pyetje Inspektoratit Shtetëror të Arsimit, i cili u deklarua i paaftë. Në përputhje me këtë, ne presim që Ministri i arsimit dhe shkencës dhe Këshilli gjyqësor i Republikës së Maqedonisë të gjejnë një mënyrë të përshtatshme për të zgjidhur këtë problem dhe vakumin ligjor në sistemin arsimor në dëm të të drejtave të qytetarëve.

⁴⁰ Raporti mujor i Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut i R. Maqedoni, Prill / Maj, 2011 – Pika 3.2

⁴¹ Neni 39 nga Kushtetuta e RM.

⁴² Neni 35 nga Kushtetuta e RM.

⁴³ Raporti mujor i Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut i R. Maqedonia, pika 3.3. Prill / Maj, 2011, “E drejta për mbrojtjen gjyqësore të së drejtës së arsimit të mesëm - rasti i Sefadin Emini”, ... bëhet fjalë për rastin e studentit me korrespondencë në vitin e tretë - Sefadin Emini, arsimit të mesëm i të cilit më 23.01 .2008 kur regjistrimi për provime u ndërpre nga personat përgjegjës të shkollës, me një shpjegim të thjeshtë nga drejtori i shkollës se ai pretendohet se ishte kundër komunitetit islamik. Lidhur me kërkesën për ndërprerjen e shkollimit nga personi Sefadin Emini në Inspektoratin Shtetëror të Arsimit, ai e deklaroi veten të paaftë për të mbikëqyrur këtë shkollë duke referuar problemin që do të zgjidhej brenda brenda së njëjtës. Për atë arsye, studenti Sefadin Emini gjatë muajit maj 2008 vendosi të ushtrojë të drejtën e tij në gjykatë duke ngritur një padi bazuar në anulimin e vendimit.

Gjatë vitit 2011, Komiteti i Helsinkit monitoroi në mënyrë aktive situatën e të drejtave të fëmijëve dhe mbrojtjen e tyre,⁴⁴ si dhe mbrojtjen e viktimave të dhunës në familje⁴⁵ për shkak të së cilës ai theksoi disa herë mungesën e koordinimit dhe ngadalësisë në punën e institucioneve shtetërore në fushën e shëndetësisë, arsimit, mbrojtjes sociale dhe gjyqësorit. Ne besojmë se të drejtat e fëmijëve dhe mbrojtja dhe të drejtat e viktimave të dhunës në familje janë veçanërisht të ndjeshme dhe kjo është arsyeja pse bashkëpunimi dhe reagimi i shpejtë i institucioneve kompetente në fusha specifike është i pashmangshëm për të ushtruar të drejtat e tyre dhe për të vepruar në interesin e tyre më të mirë.

Do të donim posaçërisht të theksojmë se për veprim dhe bashkëpunim efektiv në rastet e dhunës në familje, qendrat për punë sociale, Ministria e Brendshme dhe gjykatat duhet të drejtohen nga Protokollin i përbashkët për trajtimin e rasteve të dhunës në familje,⁴⁶ për të cilën gjë kemi apeluar gjatë tërë vitit 2011.

⁴⁴ Raporti mujor i Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut i R. Maqedoni, qershor / korrik, 2011, pika 3.4

⁴⁵ Raporti mujor i Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut i R. Maqedoni, qershor / korrik, 2011 – pika 3.6

⁴⁶ „Protokollin i përbashkët për veprim në rast të dhunës në familje” 2010 http://nkt.mtsp.gov.mk/nkt/content/Documents/PROTOKOL_MKD.pdf

KOMITETI I
 HELSINKIT
PËR TË DREJTAT E NJERIUT
I REPUBLIKES SË
MAQEDONSË